

Het Romeinse Limespad

Onlangs werd het 'het Romeinse Limespad' een 275 kilometer lange wandelroute 'langs de grens van het Romeinse Rijk in Nederland' uitgeroepen tot wandelroute van het jaar 2019.

Deze wandelroute volgt weliswaar *grosso modo* de loop van de Romeinse (noord)grens en ook worden veel van de punten aangedaan waar de Romeinse aanwezigheid langs deze 'grens' – al dan niet in reconstructie – zichtbaar zijn gemaakt. Maar er ontbreekt ook het een en ander. Zo volgt de route voor een belangrijk deel de noordelijke Rijnsoever terwijl de limesweg (per definitie) de zuidoever volgde. Dat daar een goede reden voor is – er zijn domweg te weinig goede wandelmogelijkheden aan de zuidoever – wordt niet expliciet gemaakt in de beschrijving. En op de kaarten in deze gids wordt nergens aangegeven hoe de oorspronkelijke limesweg liep. Verder is de informatie over de verschillende plekken waar restanten van Romeinse aanwezigheid is aangetoond, soms wel (heel) erg beknopt. En veel van de vragen die archeologen en historici tegenwoordig over de limes hebben, zoals wat de limes betekende, hoe hij in al die eeuwen heeft gefunctioneerd of hoe de verhouding was tussen de bewoners boven de rivier en die daar onder, komen in deze gids nauwelijks aan de orde. Maar vooral

jammer is dat het voor de wandelaar niet echt duidelijk wordt hoe we weten wat we weten over de limes en vooral ook wat we niet weten.

Als wandelroute is het Romeinse Limespad ongetwijfeld meer dan geslaagd, maar wie denkt dat hij met deze gids (ook) een 'goede' inhoudelijke begeleiding in handen heeft voor een tocht langs het Nederlandse deel van de limes die komt bedrogen uit. Wat mij betreft had de gids dan ook – en zelfs beter – 'De dwars door Nederland langs de Rijn route' kunnen heten. En dan had hij ook de prijs voor beste wandelgids van het jaar vast wel gewonnen. (Joost Vermeulen) ◀

Auteur: Jolanda Denekamp

Titel: 'Romeinse Limespad. Wandelen langs de grens van het Romeinse Rijk in Nederland'

Uitgeverij: uitgave Wandelnet

Prijs: € 19,45.

Hoe Indiase sits het Nederlandse leven veranderde

Ga naar Spakenburg of Hinde-loopen waar vrouwen nog in klederdracht lopen en kijk naar hun schouders. De halfkokerige schouderstukken, kraplappen, stammen vaak uit de tijd van hun over- overgrootmoeders en zijn gemaakt van Indiase sits. Het zijn VOC-sporen van katoen. De VOC gebruikte de Indiase katoen eerst in Nederlands-Indië als ruilmiddel voor specerijen en kruiden. De fijnge-weven kleurechte katoen werd na introductie in ons land zo'n succes dat er een 'Indiase gekte' ontstond; de sobere Hollandse samenleving kreeg kleur door de Indiase kleuren en fantasie. Sits, de term is afgeleid van 'chitta', Sanskriet voor 'bedrukt', was wasecht en van hoge kwaliteit en het stonk niet als de Europese katoen. Aanvankelijk werd sits vanwege de riant afmetingen toegepast als wandbekleding en beddengoed. Al

snel werd er kleding van gemaakt en vond het eveneens zijn weg naar de streekdrachten, die typisch Hollands aandoen maar voor een deel dus bestaan uit Indiase katoen. De heldere kleuren, de exotische bloempatronen en de glans pasten trouwens perfect bij het Japanse lakwerk, het Chinese porselein en het ivoor. Ook allemaal producten die in het 17^e-eeuwse Amsterdam te kopen waren dankzij de VOC.

Het is Winnifred Vos gelukt de herkomst van deze Indiase stof in een brede samenhang te beschrijven. Haar boeiende boek vertelt in detail over de handel in deze stof. Daarnaast maakt Vos de vele eeuwenoude en rijke Aziatische tradities zichtbaar die sits zo interessant maken. Zo zijn de weelderige motieven op deze stof niet alleen van Indiase oorsprong maar beïnvloed door landen als Turkije, Perzië en Japan, net als Chinese en islamitische tradities. De vroege sitsen vertoonden zogenaamde Indische bloemen waarbij men in de 17^e eeuw niet specifiek India bedoelde maar oosters. Ook wederzijdse beïnvloeding krijgt aandacht in het boek. De Europese mode verlangde op zeker moment 'ijlere bloemen, wijder vaneen en in zwieren en bochten'. De Indiase wevers en schilders pasten hun bloemen daaraan. 'Pronck & Prael' laat zien welke fascinerende sporen deze textiel bevat. Mede door de illustraties is het een weelderig boek. (Ad van Schaik) ◀

Auteur: Winnifred Vos

Titel: 'Pronck & Prael. Sits in Holland. Hoe Indiase sits het Nederlandse leven veranderde'

Uitgeverij: Uitgeverij Waanders

ISBN: 978 94 6262 173 6

Prijs: € 29,95.